

10
BANCA DE STAT
A REPUBLICII POPULARE ROMINE

ALBUM
GALBENI MARI ȘI MICI
MAHMUDELE
ICOSARI

—
—
—
1959

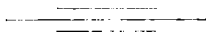
B24 236

ALBUM

GALBENI MARI ȘI MICI

MAHMUDELE

ICOSARI

8. VII. 1959, Buc.

INTRODUCERE

Legea nr. 284 din 15 august 1947, instituind obligativitatea predării într-un anumit termen a aurului, sub orice formă, către Banca de Stat a Republicii Populare Romine, stabilește, în art. 2, punctul a., câteva excepții de la această obligație și anume:

– Salbele confecționate din ducați mari și mici austriaci (galbeni mari și galbeni mici).

Se înțelege prin salbe ducați mari și mici – unul sau mai multe piese – înșirați sau izolați, cu condiția ca aceștia să fie prevăzuți cu toartă sau urmă de toartă, sau să fie găuriți sau prinși în ramă.

– Mahmudelele și

– Icușarii (corect: icosarii).

Aceste categorii de monede de aur pot fi păstrate sau purtate de către populație fără nici o formalitate însă ele nu se pot vinde de către posesori fără aprobarea obținută în prealabil de la Banca de Stat a Republicii Populare Romine.

Pentru identificarea cu ușurință a monedelor arătate mai sus, excepțate de la obligația de cedare către Banca de Stat a Republicii Populare Romine, s-a întocmit prezentul album, cuprinzând reproduceri fotografice ale unui număr redus de piese din fiecare categorie. Aceste reproduceri au caracter de exemple, jalonare, întrucât există multe emisiuni, după cum se arată mai jos în textul prezentei introduceri, atât de ducați (galbeni mari și mici), cât și de mahmudele sau icosari, ce sînt reproduse în acest album.

Recunoașterea acestor emisiuni diferite se va putea face ținîndu-se seama de datele istorice și caracteristicile notate în cele ce urmează.

– *Ducatul* este o monedă de aur creată în secolul al XIII-lea de către orașele italiene Florența, Genova și Veneția. După locul de emisiune poartă nume diferite: fiorin sau florin la Florența, genovin la Genova, ducat sau țechin la Veneția. Caracteristicile erau însă comune pentru toate aceste monede: aur, titlu 916–1000‰; diametru 19–21 mm.; greutate variînd între 3,53 – 3,559 gr.

Începând din secolul al XIV-lea, s-au bătut monede de aur, potrivit acestui sistem, în numeroase țări europene, cu unele modificări de titlu sau greutate.

— *Ducatul austriac* începe să fie emis din anul 1524, cu următoarele caracteristici: aur, titlu 979‰, diametru 20–22 mm., greutate 3,51 gr.; ulterior titlu a fost fixat definitiv la 986‰, iar greutatea la 3,49 gr.

— *Ducatul unghuresc* a fost bătut mai întâi în timpul domniei regelui Carol Robert, în 1325, apoi sub regii următori din diferite dinastii, iar din anul 1527 sub dominația casei de Austria (dinastia de Habsburg). Pentru Transilvania, s-au bătut ducați între anii 1538–1780. De asemenea, s-au mai emis ducați și pentru alte țări sau provincii aflate sub stăpânirea casei de Austria: Styria, Carinthia, Boemia, Silezia, etc. Toate aceste emisiuni au, în general, aceleași caracteristici: titlu diametru și greutate ca și ducatul austriac.

În afară de ducați — unitate monetară — s-au mai bătut piese a căror valoare reprezintă multipli sau submultipli ai acestei monede. Se cunosc astfel piese de 2, 3, 4, 5, 6, 6½, 7, 10, 12 și chiar 100 ducați, precum și piese de: ½, ¼, ⅛ și 1/16 dintr-un ducat, acestea din urmă reprezentând mai ales emisiuni pentru Transilvania. Cele mai frecvente erau însă piesele cu valoare nominală de un ducat — denumite în limbaj popular *galbeni mici* și de 4 ducați — *galbeni mari*; aceste monede au fost întrebuințate în mod obișnuit pentru confecționarea salbelor.

— *Mahmudeaua* este o monedă turcească de aur, bătută numai în timpul domniei sultanului Mahmud al II-lea (1808–1839), al cărui nume îl poartă. Cea mai veche emisiune datează din anul 1816 și prezintă următoarele caracteristici: aur, titlu 950‰; diametru 26–27 mm., greutate 4,75–4,80 gr. Paralel cu aceste emisiuni, de un titlu ridicat — denumite în țările noastre *mahmudele moi* — s-au bătut și alte piese, cu un titlu de 800‰, cu diametru de 29 mm., în greutate de 4,60–4,75 gr.; acestea purtau numele de *mahmudele tari*. Valoarea nominală a celor dintâi era de 25 piaștri, iar a celor *tari* de numai 16 piaștri.

— *Icosarul* (denumit greșit icușar) sau *irmilicul* este, de asemenea, o monedă turcească de aur, bătută tot în timpul domniei sultanului Mahmud al II-lea (1808–1839) și anume începând din anul 1822. Avea valoarea nominală de 20 piaștri, ceea ce explică și numele ce i s-a dat: icosar — în grecește sau irmilic — în turcește, înseamnă piesă de douăzeci unități. Caracteristicile acestei monede sînt variate, astfel: aur 830–873‰, diametru 19–20 mm., iar greutatea 1,55–1,75 gr.

Alături de mahmudele și icosari, s-au mai bătut și piese în valoare de o jumătate sau un sfert din valoarea acestora.

SPECIFICAREA EMISIUNILOR

I. Galbeni mari și mici (ducați) – diferite tipuri.

A. Emisiuni pentru Austria și țările aflate sub dominația casei de Habsburg (1524–1916).

1. Ferdinand I (arhiduce al Austriei 1519, rege al Ungariei 1526, împărat romano-german 1558–1563; emisiuni de ducați de la 1524–1564).
2. Maximilian al II-lea (1564–1576).
3. Rudolf al II-lea (1576–1612).
4. Mathias (1612–1619).
5. Ferdinand al II-lea (1619–1637).
6. Ferdinand al III-lea (1637–1657); Ferdinand al IV-lea rege (1653–1654).
7. Leopold I (1657–1705).
8. Iosif I (rege în 1690; împărat 1705–1711).
9. Carol al VI-lea (1711–1740).
10. Maria Theresia (1740–1780).
11. Francisc I (1745–1765).
12. Iosif al II-lea (rege în 1764; împărat 1765–1790).
13. Leopold al II-lea (1790–1792).
14. Francisc al II-lea (1792–1806, ca împărat romano-german); I-ul (1806–1835, ca împărat al Austriei).
15. Ferdinand I (1835–1848).
16. Francisc Iosif I (1848–1916).

B. Emisiuni pentru Ungaria (1325–1916) – diferite tipuri.

1. Carol Robert (1308–1342; emisiuni de ducați începând din 1325)
2. Ludovic I (1342–1382).
3. Maria (1383–1385).
4. Sigismund I (1387–1437).
5. Albert I (1437–1439).
6. Vladislav I (1440–1444).
7. Interregn (1444–1446).
8. Ioan de Huniade – guvernator (1446–1453).
9. Ladislav al V-lea (1453–1457).
10. Matei Corvin (1458–1490).
11. Vladislav al II-lea (1490–1516).
12. Ludovic al II-lea (1516–1526).
13. Ioan I Zapolya (1526–1538).
14. Ferdinand I (1526, cînd Ungaria trece, în parte, sub dominația casei de Austria; emisiuni sub împărații din această casă pînă la 1916).

C. *Emisiuni pentru Transilvania (1538-1780)*

tipuri diferite.

1. Ioan I. Zapolya (1538-1540).
2. Ferdinand I (1551-1556).
3. Ioan al II-lea - Sigismund și Isabella (1556-1559)
4. Ioan al II-lea - Sigismund singur (1559-1571).
5. Ștefan Bathori (1571-1576).
6. Cristofor Bathori (1576-1581)
7. Elisabeta Bocskai (1577).
8. Sigismund Bathori (1581-1602).
9. Rudolf al II-lea (1598, 1602-1605)
10. Moise Szekely (1603).
11. Orașul Sibiu (1605).
12. Ștefan Bocskai (1604-1606).
13. Sigismund Rakoczi (1607-1608)
14. Gabriel Bathori (1608-1613).
15. Orașul Brașov (1612-1614).
16. Gabriel Bethlen (1613-1629)
17. Caterina Bethlen (1630).
18. Ștefan Bethlen (1630).
19. Gh. Rakoczi I (1630-1648)
20. Gh. Rakoczi II (1648-1660)
21. Acașen Bucșai (1658-1660).
22. Ioan Kemeny (1660-1662).
23. Michael Apafi (1661-1690).
24. Emeric Tekely (1682-1690).
25. Leopold I (1690-1705).
26. Francisc Rakoczi (1704-1711).
27. Iosif I (1705-1711).
28. Carol al VI-lea (1711-1740).
29. Maria Theresia (1740-1780).

După 1780, Transilvania nu a mai avut emisiuni monetare proprii;
au circulat monedele austriace și ungurești.

II. Mahmudele.

A. *Emisiuni din prima serie (mahmudele mot).*

Avers: turaua (numele și titlul sultanului Mahmud al II-lea, scrise într-o formă anumită) într-un cerc, înconjurat de ornamente florale.

Revers: inscripție arabă într-un cerc, înconjurat de ornamente florale. S-au bătut în anii 1816-1820 (anual), titlul 950⁰/₁₀₀, diametriu 26-27mm., greutate 4,65-4,90 gr.

B. *Emisiuni din seria a II-a (mahmudele tart).*

Avers: turaua sultanului Mahmud al II-lei într-un cerc; în jurul cercului inscripție în limba arabă.

Revers: inscripție arabă într-un cerc; în jurul cercului altă inscripție arabă.

S-au bătut în anii 1816-1822 (anual), cu titlul 800⁰/₁₀₀, diametrul 29 mm., greutatea 4,60-4,75 gr.

III. Icosari:

Avers: turaua sultanului Mahmud al II-lea într-un cerc; în jurul cercului inscripție în limba arabă

Revers: inscripție arabă într-un cerc; în jurul cercului altă inscripție arabă.

S-au bătut în anii: 1822-1832, cu titlul 830⁰/₁₀₀, diametrul 19-20 mm., greutatea 1,55 gr.; 1827-1832, cu titlul 873⁰/₁₀₀, diametrul 19-20 mm., greutatea 1,75 gr.; 1832-1838, cu titlul 830 / 0, diametrul 19-20 mm., greutatea 1,55 gr.

IV. Notă.

Fotocopiile reproduse în prezentul album sînt executate la o scară mai mare decît mărimea naturală, dimensiunile monedelor fiind arătate la caracteristicile respective.

I. GALBENI MARI

(piese in valoare de 4 ducati)

Emisiune pentru Transilvania 1765

1. Maria Theresia (1740–1780)

Emisiune pentru Austro-Ungaria 1915

2. Francisc Iosif I (1848–1916)

Caracteristici: Aur

– diametru: 39–41 mm., greutate: 13,96–14 gr., titlu: 986‰

II. GALBENI MICI

- piese în valoare de un ducat -

Emissioni pentru Austria

1. Iosif al II-lea (1780-1790); emisiune din 1888

2. Ferdinand I (1835-1848); emisiune din 1840

Caracteristici : Aur

- diametru: 19-21 mm.
- greutate: 3,49-3,50 gr.
- titlu: 986‰.

Emisiune pentru Austria (continuare)

3. Ferdinand I (1835-1848); emisiune din 1848

4. Francisc Iosif I (1848-1916); emisiune d'in 1861

Caracteristici : Aur

- diametru: 19-21 mm
- greutate: 3,49-3,50 gr.
- titlu: 986⁰/₁₀₀₀

Emisiune pentru Austria (continuare)

5. Francisc Iosif I (1848–1916); emisiune din 1890

Emisiune pentru Ungaria

6. Sigismund I (1386–1437)

Caracteristici : Aur

- diametru: 19–21 mm.
- greutate: 3,49–3,50 gr.
- titlu: 986 ‰

7. Ladislau al V-lea (1453-1457)

8. Matei Corvin (1458-1490)

Caracteristici : Aur

- diametru: 19-21 mm.
- greutate: 3,49-3,50 gr.
- titlu: 986⁰/₁₀₀.

9. Matei Corvin (1458-1490)

10. Carol al VI-lea (1711-1740); emisiune din 1723

Caracteristici: Aur

- diametru: 19-21 mm.
- greutate: 3,49-3,50 gr.
- titlu: 986 ‰.

11. Francisc Iosif I (1848–1916); emisiune din 1869

12 Sigismund Bathori (1581–1602); emisiune din 1591

Caracteristici : Aur

- diametru: 19–21 mm.
- greutate: 3,49–3,50 gr.
- titlu: 986⁰/₁₀₀¹

13 Carol al VI-lea (1711-1740); emisiune din 1737

Caracteristici: Aur

- diametru: 19-21 mm., greutate: 3,49-3,50 gr., titlu: 986‰.

III. GALBENI MICI

- piese în valoare de doi ducati -

Emisiune pentru Transilvania - 1771

Maria Theresia (1740-1780)

Caracteristici: Aur

- diametru: 25-26 mm., greutate: 6,98-7 gr., titlu: 986‰

IV. MAHMUDELE

Mahmud al II-lea (1808-1839); emisiune din 1818

Caracteristici : Aur

- diametru: 27 mm., greutate: 4,75-4,80 gr., titlu: 950 ‰.

V. ICOSARI

Mahmud al II-lea (1808-1839); emisiune din 1825

Caracteristici : Aur

- diametru: 19-20 mm., greutate: 1,550-1,750 gr., titlu: 830-873 ‰.

Prezentul album s-a întocmit de către Banca de Stat a Republicii Populare Române – Oficiul Metalelor Prețioase – în colaborare cu Academia Republicii Populare Române – Cabinetul Numismatic –

București, 21 martie 1958.